

PATYČIŲ IR SMURTO PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO KRETINGOS MOKYKLOJE-DARŽELYJE „ŽIBUTĖ“ TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patyčių ir smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo Kretingos mokykloje-darželyje „Žibutė“ tvarkos aprašo (toliau - Tvarka) paskirtis – padėti užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto prievartos apraiškoms aplinką Kretingos mokykloje - darželyje „Žibutė“ (toliau – Mokykla), kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi visiems jos bendruomenės nariams.

2. Tvarka nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Mokykloje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas Mokyklos administracijos darbuotojas, ikimokyklinio ugdymo auklėtojas, priėmimo mokyklinio ugdymo pedagogas ar pradinių klasių mokytojas (toliau – Klasės/grupės mokytojas), dalyko mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, mokinys, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ar patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ar patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančių ar patiriančių patyčias asmenų amžiaus ir pareigų.

4. visi Mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, Klasės/grupės mokytojai, dalyko mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, kiti Mokyklos darbuotojai) pasirašytinai supažindinami su šia Tvarka.

5. Tvarkoje vartojamos sąvokos:

5.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) bei netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, fizinis priekabiavimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar

paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.;

5.1.5. **patyčios kibernetinėje erdvėje**: patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijomis ar informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

5.2. **patyčias patiriantis vaikas** – vaikas, mokinys iš kurio tyčiojamasi;

5.3. **besityčiojantysis** – vaikas, mokinys ar suaugęs inicijuojantis patyčias ar prisidedantis prie jų;

5.4. **patyčias patiriantis suaugęs** – Mokyklos administracijos darbuotojas, Klasės/grupės mokytojas, dalyko mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas iš kurio tyčiojasi;

5.5. **patyčių stebėtojas** – vaikas, mokinys ar suaugęs matantis ar žinantis apie patyčias;

5.6. **smurto ar patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis Mokyklos bendruomenės narių (mokinių, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

5.7. **smurto ar patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų smurto ar patyčių atveju, visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus);

5.8. **smurto ar patyčių prevencijos stebėseną** – patyčių situacijos Mokykloje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;

5.9. **prevencinė programa** – planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti mokinio asmenybės ir aplinkos apsauginius veiksmus ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma.

II. PATYČIŲ (IR SMURTO) STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

6. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Mokyklos direktorius, Vaiko gerovės komisijos nariai, pagalbos mokiniui specialistai, Klasės/grupės mokytojai, patyčių prevencijos grupė, o ją vykdančios dalyvauja visi Mokyklos bendruomenės nariai.

7. Mokyklos direktorius yra atsakingas už šio tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, vykdymą ir pristatymą Mokyklos bendruomenei.

8. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisija, kuri kiekvienais mokslo metais:

8.1. inicijuoja ir organizuoja anoniminę Mokyklos bendruomenės narių apklausą, apibendrina jos rezultatus ir pateikia Mokyklos bendruomenei;

8.2. atlieka Mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias analizę;

8.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

8.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

8.5. teikia pasiūlymus Mokyklos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo Mokykloje;

8.6. atlieka kitus Mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus;

8.7. teikia siūlymus Mokyklos direktoriui dėl tvarkos aprašo tobulinimo.

9. Direktorius pavaduotojas ugdymui kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisiją apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus Mokykloje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

10. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina socialines ir emocines kompetencijas.

III. PATYČIŲ IR SMURTO INTERVENCIJA MOKYKLOJE

11. Visais įtariamų ir realių smurto bei patyčių atvejais kiekvienas Mokyklos administracijos darbuotojas, Klasės/grupės mokytojas ar pagalbos mokiniui specialistas, kitas Mokyklos darbuotojas, mokinys reaguodamas (Reagavimo į patyčias ir pagalbos joms įvykus veiksmų algoritmas – **1 ir 4 prieduose**):

11.1. įsikiša įtarus ir pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

11.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, Mokyklos nuostatus ir elgesio taisykles;

11.3. jei asmeniui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis: Mokyklos patyčių prevencijos grupę, Klasės/grupės mokytoją, administracijos atstovus, dalyko mokytojus, kitus suaugusius darbuotojus, tėvus (globėjus, rūpintojus), pagalbos mokiniui specialistus, ar kitas institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

11.4. esant galimybei išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;

11.5. surenka informaciją apie besityčiojančius asmenis, dalyvių skaičių ir kitus svarbius faktus;

11.6. tiesiogiai informuoja patyčių prevencijos grupę, nesant jos atstovams, direktoriaus pavaduotoją ugdymui, apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), kartu pateikia pranešimo apie patyčias formą (**2 priedas**).

12. Klasės/grupės mokytojas, gavęs informaciją apie įtariamą ar įvykusias patyčias, smurtą:

12.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių, smurto atvejis;

12.2. pasitvirtinus patyčių atvejui, užpildo pranešimo apie patyčias formą (**2 priedas**), ją perduoda direktoriaus pavaduotojui ugdymui;

12.3. kartu su patyčių prevencijos grupe ar administracijos atstovu nedelsdamas išsiaiškina situaciją, organizuoja individualius pokalbius su patyčių ar smurto dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;

12.4. numato veiksmų su patyčių įvykio dalyviais planą, vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

12.5. nesiliaujant patyčioms kreipiasi į Mokyklos Vaiko gerovės komisijos pirmininką ir perduoda surinktą informaciją apie netinkamą elgesį;

13. Patyčių prevencijos grupės narys ar direktoriaus pavaduotojas ugdymui gavęs informaciją apie patyčias, smurtą:

13.1. užpildytą formą registruoja patyčių registracijos **žurnale (3 priedas)**, (žurnalas laikomas mokytojų kambaryje);

13.2. išsiaiškina situaciją, organizuoja individualius pokalbius su patyčių ar smurto dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia vaikų/mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;

13.3. atlieka kitus Mokyklos Tvarkoje numatytus veiksmus.

14. Mokyklos Vaiko gerovės komisija įvertinusi turimą informaciją:

14.1. numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

14.2. informuoja Mokyklos direktorių apie priemones kurių buvo imtasi, ir numatomus tolimesnius veiksmus;

14.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, esant poreikiui organizuoja pakartotinius posėdžius situacijai įvertinti.

15. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, Klasės/grupės mokytojo, dalyko mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti Mokyklos direktorių, kuris imasi šioje Tvarkoje ar kituose dokumentuose numatytų veiksmų.

16. Administracijos atstovui, Klasės/grupės mokytojui, dalyko mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti Mokyklos direktorių, kuris imasi šioje Tvarkoje ar kituose dokumentuose numatytų veiksmų.

17. Mokyklos direktorius, sužinojęs apie Mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias arba Mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų šioje Tvarkoje ar kituose dokumentuose numatytų veiksmų.

18. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius Mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

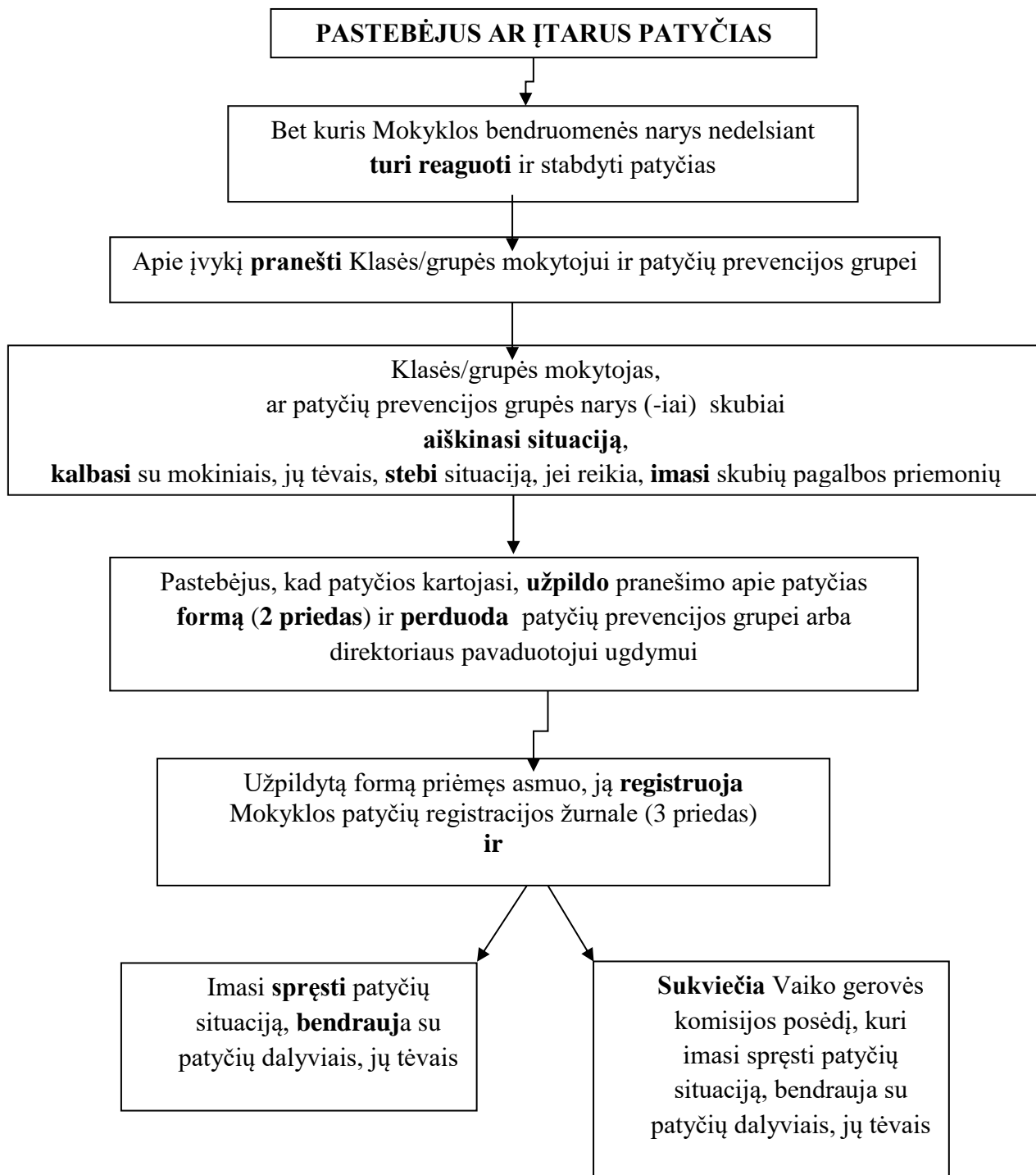
19. Tėvai su šia Tvarka supažindinami Mokyklos internetinėje svetainėje www.zibute.kretinga.lm.lt ir Klasių/ grupių tėvų susirinkimų metu.

20. Tvarka skelbiama Mokyklos interneto svetainėje.

KRETINGOS MOKYKLOS-DARŽELIO „ŽIBUTĖ“

REAGAVIMO Į PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS

KRETINGOS MOKYKLOS – DARŽELIO „ŽIBUTĖ“ PRANEŠIMO APIE PATYČIAS FORMA

20

Pranešimo data

Kretingos mokykla-darželis „Žibutė“

Bendrieji duomenys:

Kam pranešta apie patyčias/smurta:	
Kas pranešė apie patyčias/smurta:	
Kada įvyko patyčios/smurtas (data, val.):	
Kur įvyko (vieta):	
Kokia patyčių/smurto forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota (pažymėti X ir pabraukti):	
☐ Fizinės: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, išpyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas;	
☐ Elektroninės: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai (rašyti) _____	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Bendruomenės nario, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, klasė/ pareigos:	
Bendruomenės nario, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, klasė/ pareigos:	
Mokinio/-ių, <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį, trumpas faktais pagrįstas įvykio aprašymas:

Paaškinimai, sutrumpinimai:

* F – fizinės

Ž – žodinės

E – elektroninės

S – socialinės

PS – psichologinis smurtas

FS – fizinis smurtas

NP – nepriežiūra

SS – seksualinis smurtas

M - mokinys

SŽ – suaugęs žmogus, bendruomenės narys ar kt

Pildymo pavyzdys:

Atvejo eil. nr.	Data	Pranešėjo vardas, pavardė, pareigos	Smurto ir patyčių pobūdis:	Smurtą patiriantis asmuo (M, SŽ)	Smurtaujantis asmuo (M, SŽ)	Pastabos
1	201__	Vardenis, Pavardenis, mokytojas	F	M (4 kl)	M (4 kl)	Perduota: Klasės/grupės mokytojai patyčių prevencijos grupei, Administracijai
2	201__	Vardenė, Pavardenė, valytoja	Ž	SŽ (šokio mokytoja)	M (2 kl)	Perduota: Klasės/grupės mokytojai patyčių prevencijos grupei, Administracijai

Dėl patyčių ar fizinio smurto pasireiškimų tarp mokinių, netinkamo mokinio elgesio pamokoje – viskas fiksuojama raštu (liudininkų parodymai, situacijos aprašymai, tėvų informavimas ir t.t.)

Jei patyčias pertraukos metu pastebi mokytojas, jis:

1. Stengiasi stabdyti patyčias;
2. Aiškinasi patyčių priežastį:
  - 2.1. Kalbasi su nukentėjusiu mokiniu;
  - 2.2. Kalbasi su smurtautoju,
3. Patyčias pastebėjęs mokytojas visada informuoja mokinio(-ių) Klasės/grupės auklėtoją(-us).
  - 3.1. Įrašo į patyčių registravimo sąsiuvinį, kuris yra mokytojų kambaryje;
  - 3.2. patyčių prevencijos grupė, kai yra įrašą padaręs mokytojas, apsvarsto įvykį ir ieško problemos sprendimo būdų (protokoluojama) ir, esant reikalui, pateikia galimus sprendimo būdus Klasės/grupės mokytojui.

P.S. Jei tai fizinis smurtas – įvykį pastebėjęs mokytojas iš karto informuoja Klasės/grupės vadovą ir/ar patyčių prevencijos grupę, Mokyklos administraciją ir, esant reikalui, visuomenės sveikatos priežiūros specialistę. Įvykį pastebėjęs mokytojas padeda aiškintis įvykį (situaciją aprašo raštu).

Jei patyčios pasireiškia tarp mokinių pamokos metu, mokytojas:

1. Stengiasi stabdyti patyčias.
2. Patyčias pastebėjęs mokytojas po pamokos visada informuoja mokinio(-ių) Klasės/grupės mokytoją, patyčių prevencijos grupę.
3. Esant galimybei, po pamokos aiškinasi patyčių priežastį:
  - 3.1. Kalbasi su nukentėjusiu mokiniu.
  - 3.2. Kalbasi su smurtautoju.
  - 3.3. Užpildo patyčių registravimo dokumentus, kurių formos yra mokytojų kambaryje.
  - 3.4. patyčių prevencijos grupė, kai yra įrašą padaręs mokytojas, apsvarsto įvykį ir ieško problemos sprendimo būdų (protokoluojama) ir, esant reikalui, pateikia galimus sprendimo būdus Klasės/grupės mokytojui.

Patyčių atveju Klasės/grupės mokytojas:

1. Aiškinasi patyčių priežastį (pasikalba su nukentėjusiu ar smurtautoju, įvykio liudininkais):
  - 1.1. kalbasi su mokiniais.
  - 1.2. Esant reikalui, informuoja mokinio tėvus.
2. Jei patyčios pasikartoja, Klasės/grupės mokytojas:
  - 2.1. Informuoja besityčiojusio mokinio tėvus (praneša žodžiu ir būtinai įrašo pastabą dienyne), esant reikalui, tėvus kviečia pokalbiui į Mokyklą arba apsilanko mokinio namuose.
  - 2.2. Kalbasi su mokiniu, iš kurio buvo tyčiojamasi, esant reikalui kalbasi su mokinio tėvais.
  - 2.3. Kreipiasi pagalbos į kolegas.
  - 2.4. Informuoja patyčių prevencijos grupę.
  - 2.5. Esant reikalui, informuoja Mokyklos administraciją.
3. Jei patyčios nesiliauja, Klasės/grupės mokytojas ieško sprendimo būdų kartu su patyčių prevencijos grupe, Mokyklos vaiko gerovės komisija.
4. Informuojama Mokyklos administracija.
5. Mokinio(-ių) elgesys siūlomas svarstyti Mokyklos vaiko gerovės komisiją.

Už tvarką pamokoje atsako mokytojas.

Fizinio smurto atveju pamokoje mokytojas:

1. Pasireiškus fiziniam smurtui pamokoje, mokytojas iš karto informuoja Klasės/grupės mokytoją, ar patyčių prevencijos grupės narį ar budintį Mokyklos administracijos atstovą, jei reikia, iškviečia medicinos pagalbą. Taip pat imasi visų įmanomų priemonių, kad užtikrintų nukentėjusio saugumą.

1. Esant reikalui, informuoja mokinių tėvus.
2. Padeda aiškintis įvykį (situaciją aprašo raštu).
3. Įrašo pastabą dienyne.

Fizinio smurto atveju pertraukų metu mokytojas:

1. Stengiasi stabdyti konfliktingą situaciją.

2. Smurtą pastebėjęs mokytojas visada informuoja mokinio(-ių) Klasės/grupės mokytoją, patyčių prevencijos grupę.

3. Jei tuo metu nėra Klasės/grupės mokytojo, smurtą pastebėjęs mokytojas informuoja patyčių prevencijos grupės nario arba Mokyklos administraciją ir, esant reikalui – visuomenės sveikatos priežiūros specialistą.

4. Aiškinasi smurto priežastį:

- 4.1. Kalbasi su nukentėjusiu mokiniu;
- 4.2. Kalbasi su smurtautoju.

5. Padeda Klasės/grupės mokytojui išsiaiškinti – situaciją pateikia ir raštu.

6. Įrašo mokinio(-ių) pavardes į drausmės pažeidimus fiksuojančius dokumentus (2 priedas, ir/ar Klasės/grupės mokytojo pasirengtas formas).

7. Esant reikalui, apsversto įvykį kartu su Klasės/grupės mokytoju ir ieško problemos sprendimo būdų.

Fizinio smurto atveju Klasės/grupės mokytojas:

1. Tuo pat informuoja mokinių tėvus ir kitų, konflikte dalyvavusių mokinių, Klasės/grupės mokytoja (-us).

2. Esant reikalui, informuoja visuomenės sveikatos priežiūros specialistą.
3. Informuoja patyčių prevencijos grupę.
4. Informuoja Mokyklos administraciją.
5. Aiškinantis įvykį/situaciją pateikia raštu.
6. Parašo pastabas tėvams į Mokykloje naudojamą elektroninį dienyną.

Dėl netinkamo mokinio elgesio pamokoje:

1. Dalyko mokytojas informuoja patyčių prevencijos grupę, budintį Mokyklos administraciją praneša Klasės/grupės mokytojui.

2. Dalyko mokytojas informuoja mokinio tėvus – į Mokykloje naudojamą elektroninį dienyną parašo pastabą(-as).

3. Klasės/grupės mokytojas aiškinasi netinkamo elgesio priežastis (pasikalba su mokiniu ir mokytoju).

3.1. Kalbasi su netinkamai besielgusiu mokiniu (fiksuojama raštu).

3.2. Aiškinasi situaciją su dalyko mokytoju.

3.3. Kalbasi su kitais Klasės/grupės mokiniais.

3.4. Esant reikalui, informuoja mokinio tėvus.

4. Jei netinkamas mokinio elgesys pamokoje pasikartoja, Klasės/grupės mokytojas:

4.1. Informuoja mokinio(-ių) tėvus (praneša žodžiu ir būtinai įrašo pastabą dienyne), esant reikalui, tėvus kviečia pokalbiui į Mokyklą arba apsilanko mokinio namuose.

4.2. Kreipiasi pagalbos į kolegas.

4.3. Informuoja Mokyklos administraciją.

5. Jei netinkamas mokinio elgesys nesiliauja, Klasės/grupės mokytojas ieško sprendimo būdų kartu paskirta specialiste.

6. Klasės/grupės mokytojas nuolat bendrauja su mokinio(-ių) tėvais, juos informuoja (viskas fiksuojama raštu).

7. Informuojama Mokyklos administracija.

8. Klasės/grupės mokytojas mokinio(-ių) elgesį siūlo svarstyti mokyklos VGK.

Už tvarką pamokoje atsako mokytojas.